

PUBLICAȚIE SĂPTĂMÎNALĂ EDITATĂ DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

„Este o datorie generală și absolută ca ori de câte ori o lege pare nedreaptă, să nu te faci executorul ei. Această forță de inerție nu ar provoca nici agitații, nici răsturnări, nici dezordine. Nimic nu justifică pe omul care își dă concursul la aplicarea legii pe care o consideră injustă. Teroarea nu e o scuză mai valabilă decât celelalte jasnice pasiuni. Vai de aceste instrumente zeloase și docile, mereu constrinse, după cite spun, agenții neobosiți ai tuturor tiraniilor existente, denunțatori postumi ai tuturor tiraniilor răsturnate. Ni se spune într-o epocă îngrozitoare că nimeni nu se făcea agentul legilor nedrepte decât pentru a le atenua asprimea, că puterea pe care o consimțeau s-o aibă ar fi făcut încă mai mult rău dacă ar fi fost depusă în mâini mai puțin curate. Tranzacția mincinoasă care deschidea tuturor crimelor o carieră fără limite! Fiecare se tocnea cu propria-i conștiință și fiecare treapia de samavolnicie își găsea un demn executor.”

BENJAMIN CONSTANT

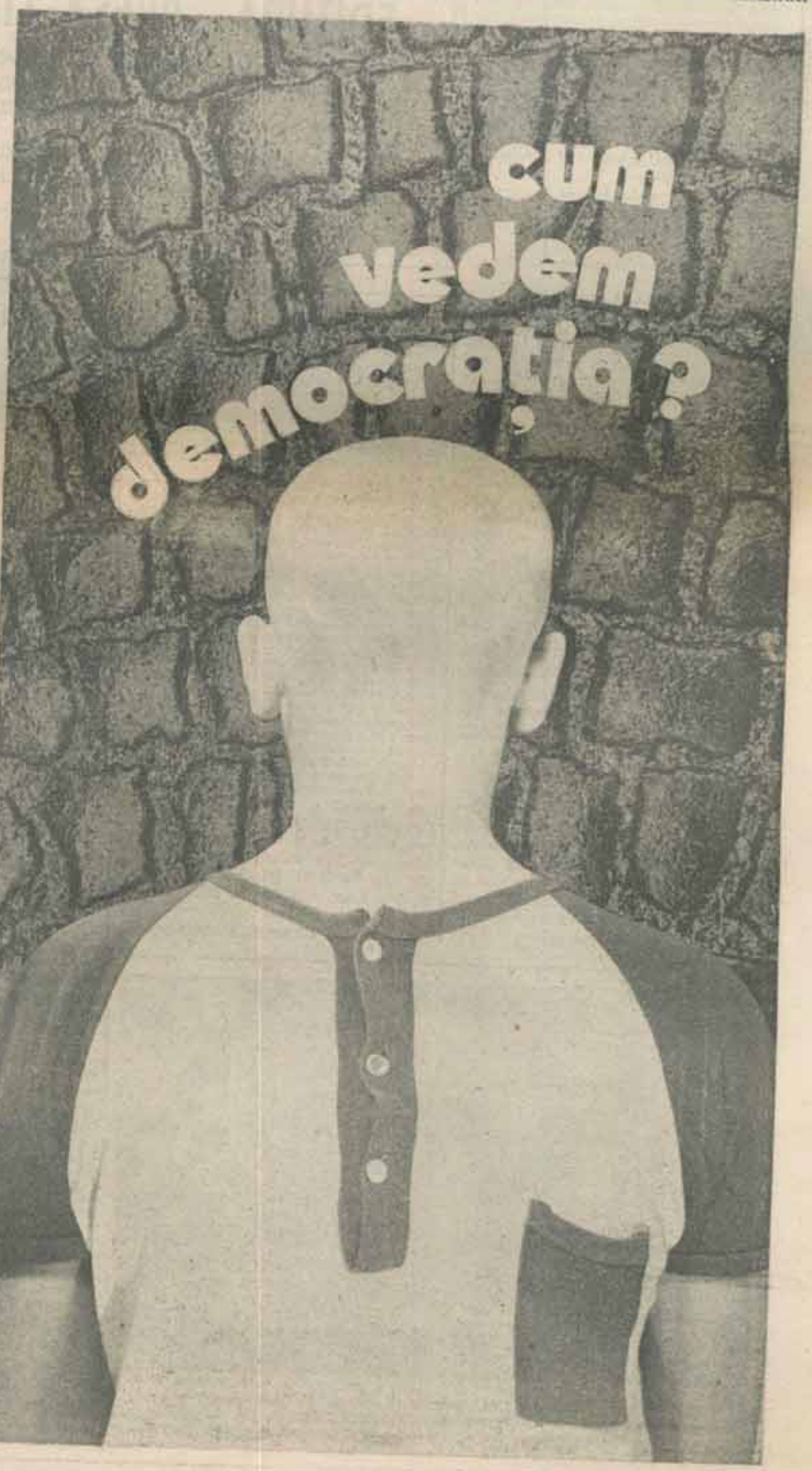
DE CE SE TEME LUMEA?

Ziua de 21 decembrie 1979 a fost data victoriei lui T.V. Șelbu. În anul următor, în 21 decembrie începuse sfârșitul anului dintre alături săi descendenți în Bala din...
1) Prințutul...
2) P.S.N. încercă să transforme o formă politică...
3) Declarațiile factorilor responsabili, ale liderilor Frontului...

Sunt, toate acestea, reacții patologice mai mult, mai puțin sau deloc justificate. Dar, alături de acestea...
1) Prințutul...
2) P.S.N. încercă să transforme o formă politică...
3) Declarațiile factorilor responsabili, ale liderilor Frontului...

CĂLIN ANASTASIU
GABRIEL ANDREESCU
SORIN VIERU

Fotografie de EMANUEL PARVU

AGENDĂ

■ Dialog cu F.S.N.-ul

O delegație a Grupului pentru dialog social a fost primită sâmbătă 20 ianuarie 1990 la Consiliul Frontului pentru Salvarea Națională. Biroul Consiliului a fost reprezentat de d-l Silviu Brucan, iar Grupul de d-nii Alin Teodorescu, Thomas Kleininger și Pavel Câmpeanu.

A avut loc o informare reciprocă în cursul căreia Grupul și-a exprimat satisfacția pentru decizia de anulare a referendumului național ce urma să aibă loc în 28 ianuarie 1990, recomandând totodată adoptarea unei legi a referendumurilor naționale.

Delegația Grupului a făcut de asemenea unele sugestii privitoare la:

— participarea Frontului Salvării Naționale în campania electorală

— criteriile de promovare în funcții de răspundere

— politica față de aparatul de stat și de sistemul comunicării de masă.

Cu același prilej a fost subliniată dorința Grupului de a contribui la desfășurarea democratică a campaniei electorale prin organizarea regulată, pe baze științifice, a unor sondaje de opinie.

De partea sa, d-l Brucan a expus unele considerații asupra poziției Frontului față de viitoarele alegeri, asupra primului număr al revistei „22”, precum și asupra utilității unor studii referitoare la relația dintre democrație și ordine, și la istoria României interbelice.

S-a convenit ca asemenea consultări să aibă loc și în viitor.

■ Titus Podea

Dan Arsenie s-a întâlnit săptămîna trecută cu economistul Titus Podea din New York, unul din promotorii unei subdiscipline a economiei numită econometrie. Dialogul purtat a fost cald, prietenesc, „transoceanic”.

■ Realitatea de miine

Grupul pentru dialog social și asociația France-Roumanie Solidarité (fondată de francezi de origine română, la care au aderat numeroși amici francezi ai României) au decis să colaboreze în domeniile educativ și cultural.

EDITURA „PRESA LIBERĂ”

CONTURI BANCA ROMÂNĂ DE COMERȚ EXTERIOR
PE RELAȚIA VEST - 47.21.364.300.6
EST - 47.26.364.207.7

1000 FOND AJUTOR „ROMÂNIA”
PENTRU REDACȚIA REVISTEI „22”

■ La Praga

Între 19 și 21 ianuarie 1990 a avut loc la Praga Conferința Ligilor drepturilor omului din țările din est, sub patronajul Federației Internaționale a Drepturilor Omului și a președintelui ei, Daniel Jacob. Au fost prezente Sanda Stolojan și Marie-France Ionescu din partea Ligii române de la Paris, iar eu am fost invitat în legătură cu apropiata repatriere a acestei ligi. As dori să notez identitatea de păreri a celor trei membri ai delegației române, a cărei unitate a fost pusă oarecum la încercare în timpul unor discuții mai delicate: problema minorităților, a raporturilor dintre drepturile civile și politice și cele economice, sociale, culturale. Dar mai mult decât orice, ar trebui amintită simpatia de care se bucură în aceste zile — o, Doamne, în sfârșit! — România. Aplauzele, urările, felicitările transmise în timpul discuțiilor amicale au exprimat o afecțiune care — să nu uităm — ne obligă. În penultima seară, plimbându-ne prin Praga — extraordinar oraș — am nimerit în timpător pe strada unde își are sediul Ambasada română. Pereții clădirilor erau tapetați cu afișe din vremea Revoluției: „Ceaușescu, asasinul României”; „Liberty and Peace for Romania”; „Go to Hell Ceaușescu!”; „Destepă-te române!”; „Ceaușescu, Killer of Nations”; „Ce rușine!”; „Adolf Visarionovici Ceaușescu”. Luminările pe jumătate topite, steaguri de hirtie, fotocopiile unor telegrame... îți dădenu impresia că te afli pe o stradă din București. Ne aflam de fapt lângă palatul unde lucra Vaslav Navel.

GABRIEL ANDREESCU

■ Care consens?

Intervenția domnului Andrei Pleșu, la ultima întâlnire a membrilor Grupului pentru dialog social și al revistei „22” a fost cu un dus rece. Euforia cu privire la apariția primului număr s-a destrămat rapid în contact cu exigențele enunțate de cunoscutul om de cultură, care a insistat asupra stringențelor grafice, a stereotipurilor verbale și a gafelor de alcătuire a sumarului. Domnul Pleșu i-a criticat pe redactorii primului număr al publicației „22” — care ar fi trebuit să marcheze un eveniment deosebit în presă și în viața socială — pentru ușurința cu care au procedat, în special în cazul interviului luat lui Antonie Plămădeală, mitropolitul Andealului. Problema ierarhiilor Bisericii ortodoxe e foarte complexă și cel mai bun mod de a o aborda nu era acest interviu. Singurul consens rezultat din acerbele discuții la care au participat domnii Alexandru Paleologu, Dan Petrescu, Stelian Tănase, Sorin Vieru etc. a fost cu privire la necesitatea tipăririi unor numere tot mai bune.

Oaspeți ai redacției

■ STANGO ANTONIO, secretar federal al Partidului Radical Transnațional, președinte al Comitetului italian Helsinki

■ LASSE SEIM, ministru cu misiune specială din Norvegia

■ ANNA HUSZARSKA, redactor la revista poloneză Gazeta Wyborcza

■ MARC SEMO, redactor la cunoscuta publicație Libération din Paris

■ BARBARA BRACH, redactor la săptămînalul polonez Zycie Ekonomiczne

■ Soli ai „Cartei 77”

Iubiți prieteni,

Cu foarte mare îngrijorare și cu sentimentul unei totale neputințe am urmărit lupta eroică a cetățenilor din România împotriva nebuniei totalitare. Prin intermediul dv. dorim să salutăm pe toți acei care, cu prețul singurului lor, au depus mărturie că libertatea nu este numai o noțiune abstractă și ruptă de realitate, ci și o necesitate vitală. Înclinându-se cu deosebită simă în fața memoriei mililor de victime, ne punem, mîinii, întrebarea dacă am făcut într-adevăr totul pentru a evita aceste jertfe atât de înspăimîntătoare. Cîmîtirile din România trezesc conștiința întregii omeniri și constituie un avertisment tragic adresat civilizației mondiale care, de multe ori fără a-și face griji sau chiar cu nepăsare, a recepționat semnalele de alarmă care s-au făcut auzite din țara dv., țară greu încercată de decenii de-a rîndul.

Acum cîteva zile am făcut cunoștință cu declarația-program a Grupului pentru Dialog Social. Valorile umane, scoaterea în relief a drepturilor omului, propunerea de a se realiza un dialog cu toată societatea fără nici o discriminare, precum și solidaritatea cu cei ce suferă, iată principiile pe baza cărora a luat ființă, în anul 1977, inițiativa cetățenească Carta 77. Și noi luptăm, independent de orice ideologie politică, pentru o societate dreaptă și democratică. Fîind solidari cu dv., vă vom fi aproape în eforturile dv. nobile și vom fi totdeauna gata să vă dăm neîntîrziat ajutor de orice fel.

Cu simă

MIROSLAV LEHKY
JAN RUML
MIROSLAV TYL

purtători de cuvînt ai Cartei 77

■ Amnesty International

Pe data de 19 ianuarie a.c., Grupul pentru dialog social a primit vizita D-nei Helena Cook, consilier juridic în cadrul Secretariatului Internațional al organizației Amnesty International. Domnii Călin Anastasiu și Stelian Tănase au răspuns interesului manifestat de oaspetele nostru în legătură cu statutul, organizarea, obiectivele și acțiunile concrete ale Grupului. Cu această ocazie, D-na Helena Cook a acordat un scurt interviu redacției noastre.

■ Vizită fertilă

Directorul Bibliotecii Americane din București, domnul Allen Docal, a trecut într-una din diminețile săptămîinii la sediul nostru din Calea Victoriei 120, unde a avut un dialog — sperăm de interes reciproc — cu mai mulți membri ai redacției și Grupului pentru dialog social. În ciuda frigului pătrunzător, atmosfera a fost plină de căldură.

Manifestația studenților din fața Ambasadei Albaniei din București a avut loc într-o desăvîrșită ordine. Cu siguranță că ei aveau în minte semnificația morală a demonstrațiilor similare din fața ambasadelor române din întreaga lume.

SUBLIMA SOLIDARITATE

De vorbă cu Radu Filipescu

— Spune-mi, te rog, tinerii care au făcut parte din grupul „Le Pavé” au contribuit la prima eliberare a ta ?

— Când am fost eliberat prima oară, în 1986, după trei ani de pușcărie, mulți mi-au povestit de un grup de tineri din Elveția care întreprind diferite acțiuni în favoarea mea și a altor tineri arestați în acea perioadă și eu am fost emoționat de acest lucru, dar abia acum în ianuarie, am primit o scrisoare și documentație de la un membru al acestui grup, Christian Grosse care explică mai mult despre ce a fost vorba. „Le Pavé” este un grup compus în întregime din tineri elevi de colegiu, acesta fiind echivalentul liceului de la noi, deci corespunde unei vârste între 16 și 20 de ani și este fondat în 1981. Acest grup a avut mai multe acțiuni împotriva torturii în favoarea unor tineri care s-au stabilit clandestin în Geneva, împotriva rasismului. După cum îmi scrie Christian, în 1984 a descoperit un articol în ziarul „La Liberté” în care se vorbea de tentativa mea de revoltă împotriva conducerii Ceaușescu, procesul și condamnarea. Noi aici eram condamnați pentru acțiuni pe care ei le făceau în mod liber și asta l-a socotit. I-a mai socotit și faptul că acest lucru ei l-au aflat în 1984 când România a propus Organizației Națiunilor Unite instituirea unui an al tineretului. Atunci ei au făcut niste demonstrații în care au denumit acest an anul internațional al ipocriziei.

— De unde știi că acțiunile lor în favoarea ta au avut greu-

tate ? Când erai în pușcărie ai avut semne pozitive ?

— Erau perioade când se simțea o oarecare scădere a presiunilor la care eram supuși, erau anumite pretenții care timp de șase luni nu ni se îndeplineau și care erau brusc satisfăcute : îmbrăcăminte pentru iarnă, uneori mai primeam și cărți care în mod legal sînt acceptate de legislația de detenție, dar din 10 cărți se nimeria doar o carte.

— Spune-mi cîte ceva despre structura grupului „Le Pavé” care am înțeles că nu este un grup cu componență permanentă.

— Pot să participe în acest „Le Pavé” doar tineri care fac parte din colegii și cei care au absolvit colegiul s-au constituit într-un grup numit „grupul de după” care încearcă să-i sprijine pe grupul inițial și să aibă și ei acțiuni de protest.

— Ce fel de acțiuni ?

— Ei încearcă să atragă atenția asupra unor fapte care încălcă drepturile omului. În acest sens au avut o imaginație extraordinară. De exemplu au simulat o arestare în România și au avut o cușcă cu gratii în care era închis un tânăr care mă reprezenta pe mine și în jurul ei tinerii demonstra cu lozinci pe care se putea citi „tinerete asasinată”, „anul internațional al ipocriziei”, apoi au strîns petiții cu semnături pe care le înmînau guvernelor și organizațiilor „Amnesty International”. „Grupul de sprijin Helsinki” care sînt grupuri de apărare a drepturilor omului independente, iar eficiența

lor constă în presiunea pe care o exercită asupra unui guvern influențându-l, avînd mare audiență în presă și deci asupra opiniei publice. Acestea sînt niste acțiuni pe care vrem să le preluăm și noi în cadrul „Ligii drepturilor omului din România”, care a avut pînă acum sediul la Paris. Acest grup, „Le Pavé”, a acționat de asemeni în cadrul operațiunii „Sate românești” care s-a declanșat la începutul anului 1989 în Belgia prin adoptarea multor sate românești și care a luptat împotriva sistematizării. „Le Pavé” a contribuit la această adoptare prin punerea în circulație de petiții. Anumite școli de la sate au insistat pentru adoptarea unui sat românesc. În decembrie anul trecut, „Le Pavé” a elaborat o serie de acțiuni care urmau să dureze de-a lungul întregului an 1990 : să reproducă anumite condiții de trai de aici (să taie căldura în locuințele lor și să simtă mai bine ce înseamnă să trăiești în România, iar în unele zile să reducă cantitatea de hrană, să reproducă ruinele sateilor românești în interiorul școlilor), precum și anumite acțiuni mai dure (să blocheze diplomații români în interiorul ambasadei și s-o împrejmuie cu sîrmă ghimpată, să organizeze un festival cultural pe tema „Ceaușescu — Dracula secolul XX”), Vreau să mai spun că acesta are legătură cu FIDESZ-ul maghiar. Solidaritatea tînără din Polonia și sînt interesați și în privința dialogului cu tinerii din România. Ar fi o idee frumoasă pentru liceenii de la noi.

Interviu realizat de :
DAN ARSENIU

„Vă mulțumim Le Pavé!”

Radu Filipescu s-a născut la 26.12.1955 în localitatea Tîrgu-Mureș. A absolvit liceul M. Sadoveanu din București, promoția 1974, apoi Facultatea de Electronică, I. P. București, promoția 1979. A lucrat la întreprinderea Automatica pînă în mai 1983. În anul 1983, noaptea de 20 ianuarie a rîspîndit aproape 10 000 de manifeste (în teancuri de cîte 30 la cutiile de scrisori) chemînd la demonstrații împotriva regimului Ceaușescu la data de 30 ianuarie în Piața Palatului.

Începînd cu luna aprilie 1983 a reluat distribuirea mai temeinică (tot în cutiile de scrisori, dar cite un manifest) a altor 10 000 de manifeste care chemau la demonstrații pe data de 22 mai.

A fost arestat pe data de 7 mai 1983 și condamnat la 10 ani de închisoare. A fost deținut în arestul departamentului Cercetări penale al Securității statului, la Rahova, Jilava, Aiud.

În noiembrie-decembrie 1987 a încercat organizarea unui referendum (în fiecare vineri în Piața Sfînta Vineri sau pe b-dul Victoria Socialismului, în funcție de alegere) cu privire la conducerea Ceaușescu. Au fost rîspîndite cîteva sute de manifeste și trimise materiale explicative la organele oficiale și în străinătate, de unde au fost difuzate de posturi de radio.

A fost arestat la 12 decembrie, anchetat prin metode violente și amenințat cu o condamnare de 16 ani. A fost eliberat din nou datorită presiunilor din străinătate la data de 22 decembrie 1987.

În dimineața de 22 decembrie 1989 a fost arestat și apoi eliberat în cursul aceleiași zile.

Action des collégiens

Radu est libre

(Co.J.) — Le Pavé pavoise. Le jeune détenu roumain, que le groupe de collégiens avait pris sous son aile protectrice, est libre. Radu Filipescu était en prison depuis deux ans. Amnesty International a confirmé sa libération au mois d'août.

Le groupe Le Pavé est constitué de collégiennes engagées dans la défense des droits de l'homme. Apprenant l'arrestation de Filipescu, il est monté aux barricades. Le Roumain avait alors 28 ans et on lui reprochait d'avoir distribué des tracts.

C'est en parfaite contradiction avec l'idée — proposée par la Roumanie — d'une Année internationale de la jeunesse — clamaient les collégiens genevois. Ils lancèrent une pétition, qui recueillit plus de 2000 signatures et fut envoyée à la Mission permanente de Roumanie à Genève. Un double de cette liste fut également remis à la Sous-Commission des droits de l'homme à l'ONU.

Les jeunes se sont aussi adressés à

des parlementaires genevois en fonction à Berne, pour qu'ils portent la question au niveau fédéral.

A Genève, les collégiens ont continué à agir. Ils ont organisé, pendant deux samedis, de faux enlèvements en pleine rue, afin de sensibiliser les citoyens à des cas similaires à celui de Filipescu. Des cas d'incarcération qu'ils estiment abusifs. Le 9 mai, ils ballonnèrent la statue de Philibert Berthelier.

Depuis juin, les jeunes défenseurs des droits de l'homme avaient bon espoir. Des bruits circulaient sur l'éventuelle libération de Radu. Mais ils ont préféré attendre la confirmation d'Amnesty International pour en être certains.

Pour un jeune Roumain

Collégiens actifs

« Libérez Radu Filipescu », ce jeune ingénieur roumain âgé de 28 ans et condamné à dix ans de réclusion pour avoir distribué des tracts dans son pays. 2016 collégiens genevois se sont ralliés à ce mot d'ordre en signant une pétition adressée au président de la Roumanie, Nicolae Ceaușescu. La délégation des signataires, regroupés dans Le Pavé, a remis hier matin la lettre et ses signatures au premier secrétaire de la mission roumaine à Genève.

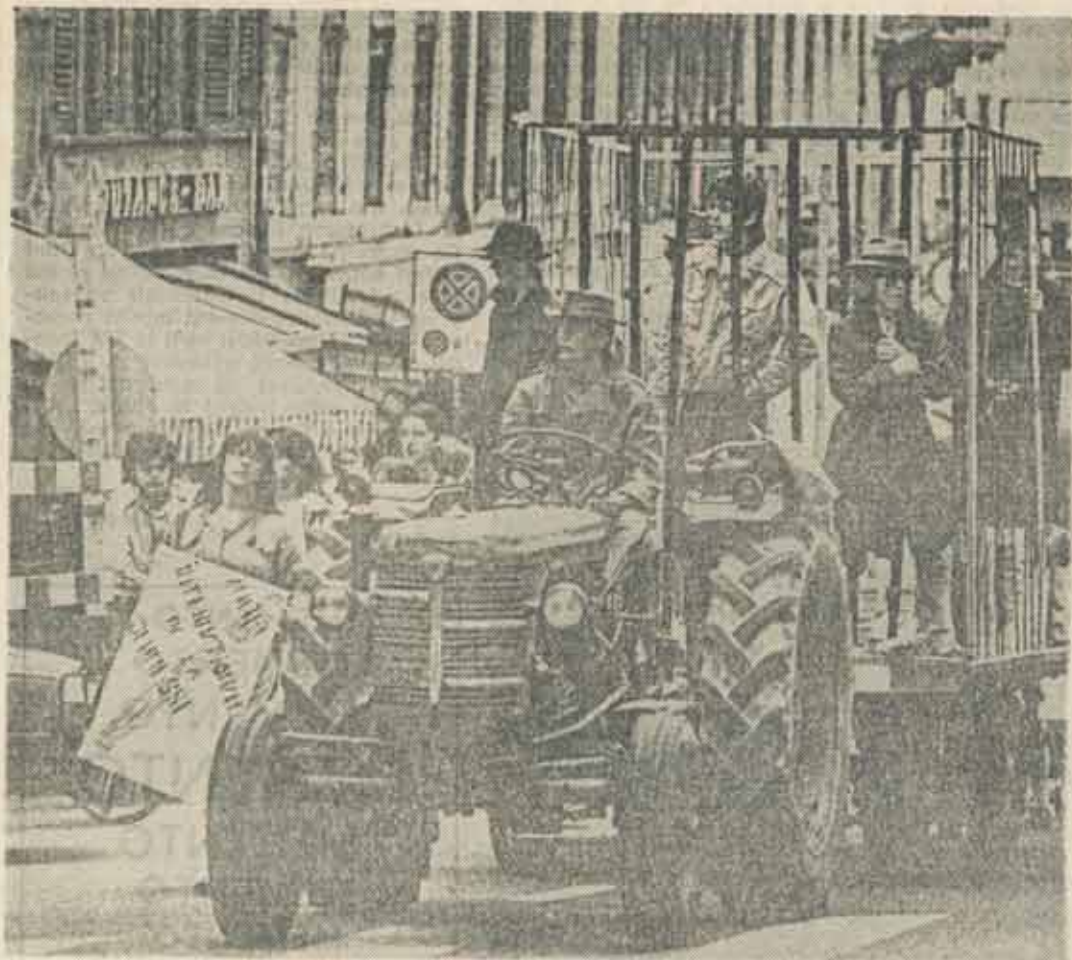
GENÈVE
MONICA VERMEULEN

« Vous tous qui voulez la fin de la dictature de Ceaușescu, sortez dans la rue au centre de la ville, dimanche 23 mai et tous les dimanches suivants entre 13 h et 21 h et témoignez ainsi de votre mécontentement ». Ce petit texte, tiré à quelque 25 000 exemplaires et distribué dans les boîtes à lettres de Bucarest valut à son auteur, copieur et distributeur, Radu Filipescu, en septembre 1983, dix ans de réclusion.

L'incident n'a pas échappé au groupe Le Pavé, qui a pour objectif de participer à la défense des droits de l'homme par des actes concrets. Particulièrement sensibilisés par la sévérité de la condamnation, les jeunes de ce

groupe se souviennent que 1985 est devenu Année de la jeunesse sur incitation de la Roumanie. Ils lancent alors une pétition — celle qui a été remise hier matin — et établissent des contacts en France, Hollande et Suède afin d'élargir le mouvement. Le chanteur Michel Buhler s'est joint à l'action et on envisage d'écrire une chanson sur le cas Filipescu. Le cartel suisse des associations de Genève a déjà apporté son soutien à leurs revendications. Les milieux politiques genevois et fédéraux vont prochainement être informés de cette affaire. Pour Le Pavé il ne s'agit pas de faire un coup d'éclat ponctuel mais bien d'entretenir la pression afin d'obtenir la libération du jeune Roumain, cette année encore.

M. Va

POLITICA STRĂZII

Mutația semnelor

Incalculabile sînt consecințele revoluției! Mai ales în domeniul mijloacelor de comunicare în masă. Pentru noi românii se întimplă lucruri ciudate. La început. Ne vom obișnui cu ele sau chiar ne-am obișnuit, așa că nu ne mai miră nimic. Nu ne mai miră nici faptul că apare un post de radio liber, independent de cel central, nici că tinerii vor să-și facă propriile lor reviste, iar dacă n-au încă mijloacele s-o facă, folosesc ceea ce Lenin inventase de noile mijloace de comunicare în masă și comparându-le cu cele vechi, care pînă mai acum o lună ne întoșeau viața cotidiană, ajungi la concluzia că ceea ce comunismul pretindea a fi revoluție nu este decît contrarevoluție. Așadar, la noi revoluția a fost precedată de contrarevoluție. Bine și așa, numai să nu ne amenințe spectrul alternanței lor. Noile forme de comunicare în masă, chiar așa primitive cum sînt, dacă le comparăm cu nivelul mondial, au o forță de penetrație unică, intrucît conținutul lor exprimă voința de libertate și democrație a tuturor oamenilor. Rolul lor este educativ. Aș spune chiar autoeducativ. Înainte de 22 decembrie, oamenii își pierduseră speranța că se vor mai putea adresa vreodată în mod liber unii altora. Acum se poate, și chiar dacă există mari contradicții de opinii, idei și teorii, ele nu sînt izvorul progresului, cum ne învăța „dialectica” stalinistă, ci consecința lui.

■ au plecat de la bunul-simț ■ altul mai bun nu avem ■ „nu știu cum am ajuns aici” ■ puterea majorității asupra celorlalți ■ orice partid politic i-ar primi cu brațele deschise ■ a apărut un flăcău care ne-a zis „nu aveți voie să lipiți afișe” ■ lumea nu mai lucrează cu biciul în spate ■

Pasaajul Universității. Sute și mii de cetățeni trec în fiecare oră pe aici, dar nu se grăbesc ca înainte. În afară de locurile de reculegere, există și un spațiu al comunicării libere. Oricine poate veni să lipescă afișe, lozinci sau articole dactilografiate. Îmi doream să-i cunosc pe cei care scriu aici. Între noi exista o solidaritate de breasă mai puternică decît mijloacele de expresie. Într-o zi i-am cunoscut pe patru din componența grupului samizdat **Independentul**. Ei sînt Evgheni Strungaru, Igor Antip, Cristian Cocos și Vlad Macri. Cei patru pasajogazetari au următoarele profesii de bază: operator de film, economist, student la electronică și inginer. Dar grupul lor cuprinde aproximativ 20 de persoane, de la muncitori la filologi. S-au cunoscut în zilele revoluției și de-atunci nu se mai despart. Unul din ei, Evgheni Strungaru a fost și închis. Voia să facă o asociație anticomunistă, dar a fost prins și închis la Jilava. Apoi și-a depus actele să plece din țară. A fost dat afară din serviciu, de-acum doi ani, primind pînă la urmă pasaport. Îi mai are și acum în buzunar, dar nu va mai pleca. Ceea ce-l preocupă pe el și pe colegii săi este faptul că în presă, la radio și la televizor continuă să apară opinii, informații și fapte care nu sînt conforme realității. De pildă, prezentarea evenimentelor din 12 ianuarie. Chiar dacă liderii Frontului Salvării Naționale și ai guvernului s-au cam făcut de ris — în fond, lucrul a fost văzut de toată țara, iar democrația și parlamentarismul le învăța și ei odată cu tot poporul — nu trebuiau să se răzbune pentru slăbiciunea lor, criticată mai ales peste hotare. În opinia grupului samizdat, în eveni-

mente de-atunci presa poartă o parte din vină, pentru că nu a informat ce trebuie și cum trebuie despre Front, provocînd destulă panică între oameni. De aceea, oamenii prezenți acolo, vreo două-trei mii, s-au lăsat manipulați. Trebuie combătută însă opinia că acolo au fost o serie de huligani și elemente teroriste. Or fi fost și din acestia, dar majoritatea erau oameni de bine. Norocul lui Iliescu și al celorlalți a fost că, văzînd la televizor ce se întimplă, grupuri de muncitori s-au urcat în camioane și au venit la demonstrație. Volau să-l apere pe Iliescu. „Altul mai bun nu avem”, sînt de părere cei patru. Dar asta nu înseamnă că toți cei din piață au fost oameni rău intenționați.

Grupul samizdat are opinii despre tot ce se întimplă, unele pertinente, altele naive, ca ale oricărui cetățean sau alegător. „Am plecat de la bunul-simț!” spun ei. Iar cu bunul lor simț se pronunță astfel: nu sînt de acord cu participarea în alegeri a Frontului (au trei argumente): 1) Frontul s-a ales întimplător (vezi afirmațiile de tipul „Nu știu cum am ajuns aici”); 2) nu se poate ca membrii acestui grup să aibă opinii atît de diferite privind destinul societății noastre; 3) modalitatea evasihaotică de formare a fronturilor la toate nivelele generează altceva decît democrație (eu l-aș spune oportuno-crație); platformele program ale partidelor politice sînt făcute în pripă, cu multe puncte preluate de la Front; ei combat punctul 7 al Programului PNTCD, cu privire la generalizarea moralei creștine, fapt care a adus la acel „botez în masă” de la leagănul de copii, deși, poate, nu toți copiii erau creștini, și care va putea să ducă la principiul

puterii majorității asupra celorlalți. Și mai au multe opinii. Despre toate acestea ei scriu articole și le lipesc în pasaj. Principala lor nemulțumire provine din persistența „limbajului de lemn”, lozincard, din presă și de la televiziune. Ei vor să facă o presă într-un limbaj direct, într-un limbaj adevărat, așa cum vorbesc oamenii de pe stradă. Dar nu e numai problema limbajului ei și cea a manipulării sale. Ei nu s-au exprimat așa, dar asta am înțeles eu, cînd, de pildă, au tunat și-au fulgerat împotriva oamenilor care au apărut la TV, după demonstrația din 12 ianuarie. Păreau aceiași cu cei care pînă de curînd raportau „realizările” și-și exprimau adeziunea față de știm noi cine. „Sînt oameni de tipul activiști, care vorbesc, vorbesc, vorbesc și nu fac altceva decît să exprime punctul de vedere oficial, pentru că după ce și l-au exprimat, au mai apărut și reprezentanți ai Frontului să spună cam aceleși lucruri. Presa, în primul rînd, apoi radioteleviziunea nu au învățat încă faptul elementar că opinia publică este divergentă”.

Oamenii continuă să gîndească comunisto-birocrație, fapt care-i împiedică să facă presă adevărată.

Iar cea mai mare nemulțumire, — și în această privință se așteaptă să le dăm o mîna de ajutor, — provine din faptul că nu sînt lăsați să se exprime. Deși au apărut legi noi, nu li s-a dat prilejul să tină o adunare, „aprobată”, într-o sală publică, „cu cititorii lor din pasaj”. Ei exprimă opinia străzii și vor s-o exprime liber. Vor să scoată un ziar liber, și-au fost purtați de la Ana la Caiafa. De la Ministerul Justiției li s-a spus că pot să facă tot ce vor intrucît legile au explodat. S-au dus să tipărească, dar li s-a răspuns că nu sînt persoană juridică. Au fost la tribunal, dar acolo li s-a cerut să facă o organizație. Or, ei nu vor să fie organizație. Sigur, ar putea să mîntă, dar nu vor. Au nevoie de materiale tipografice. Dacă li se dau toate aprobările, li se cere să aducă tot ei hîrtie. De unde?

Ehe, și cite mai au de spus! Dar nimeni nu-i aude. Chiar nimeni?

24 DIN 24

Primul tablou

Scena se petrece în restaurantul Athenée Palace. Niște studenți (români) au vrut să cumpere ceva pentru acasă, adică pentru cămin. Li s-a spus că nu mai există nimic. Peste un sfert de oră, niște studenți (străini) ies prin spate cu brațele încărcate de pachete.

Al doilea tablou

Scena se petrece pe stradă. Niște studenți (români) cu casetofone și microfoane se adresează altor studenți (străini). „Ce părere aveți de revoluție?”. „În sfîrșit, poporului i s-a făcut dreptate”. „De unde aveți aceste pachete?”. „De la restaurantul Athenée”. „Și ce aveți în ele?”. „Alimente, carne, ficăței, portocale”. „Cum le-ați cumpărat, doar barmanul a spus că nu mai e nimic?”. „Prin spate”.

Al treilea tablou

Scena se petrece în același restaurant. Niște studenți (români) stau de vorbă cu cei de la bar. „Ce părere aveți despre revoluție?”. „O părere foarte bună”. „Ce ați vîndut prin spate?”. „N-am vîndut nimic”. Sînt chemați șeful unității, Constantin Marin și ospătarul Ulea (paharnicul Ulea). Sînt întrebați „Pe unde se vinde aici: prin față sau prin spate?”. „Cum adică prin spate?”. Li se pune caseta. Rămîn blocați. Înainte, cînd venea cineva de la presă, îi protejau securitatea sau bisnitarul. Acum, nu-l mai protejează nimeni.

Coloana sonoră a celor trei sevinde de mai sus a putut fi ascultată la primul post de radio independent din țara noastră: Universitatea FUN

Radio. Un post de radio independent, ceea ce înseamnă că nu se află nici sub tutela radioteleviziunii, nici a vreunui partid politic, ci slujește libertatea de opinie. El își alege colaboratorii și are libertatea de a-și selecta partenerul de discuție. În contractul pe care l-au încheiat cu postul de radio francez FUN, — care le-a pus la dispoziție aparatura și tehnicienii, pînă se pun pe picioare — se prevede că dacă partenerul contractului, adică Liga studenților din Universitate, va deveni partinic și nu va susține pluralismul politic, atunci cei care au furnizat aparatura au dreptul oricînd s-o ridice.

Programul postului de radio studentesc, care poate fi ascultat pe undele de radio ultrascurte, durează 24 de ore din 24, iar una din clauze este ca mai mult de 50% din program să fie muzică. Sînt vreo 15—20 de studenți cei care lucrează la FUN, au (două) două radincasetofone și umblă prin

oraș să facă reportaje, anchete, interviuri, consemnări. Aria lor problematică este mult mai largă decît cea strict studentescă și sînt foarte fericiți că au contribuit deja la rezolvarea unor „cazuri” semnalate de ei. I-a amuzat faptul că cei de la radio le-au oferit 7 ore pe programul III. Deși „autoritățile” au primit vestea cu căldură, autorizarea legală a

postului mergea mai greu (la ora cînd am discutat cu ei).

Acum, că studenții s-au întors cu toții din vacanță, urmează o perioadă densă: se hotărăsc destinele organizării vieții studentesti. Iar postul de radio FUN își propune să contribuie cît mai mult la clarificarea problemelor ridicate de studenți, la dialogul cu cadrele didactice și cu Ministerul Învățămîntului.

Deocamdată, n-am reușit deocamdată să prind primul post independent de radio FUN. La schimbul de opinii dintre 22 și postul de radio FUN au participat patru studenți: Bazil Constantinescu (anul I filologie, română-chineză), Cezar Paul-Bădescu (anul I filologie română-hindi), Marius Bălăsoiu (anul III, geologie) și Tiberiu Sūtă (anul II, geologie). Am discutat cîte-n lună și-n stele dar au uitat să-mi spună un lucru: pe ce frecvență de undă emit?

ISTORIA SE REIA DE

● dezbateri preelectorale cu fruntașii partidelor Național-Țărănesc-Creștin-Democrat și Național-Liberal ● după mai bine de 40 de ani de teroare, închisori, torturi și urmări, partidele „istorice” revin în prim-planul vieții politice ● lecția democrației se învață greu, dar nu se uită

Postul Partid Național-Țărănesc, a cărui istorie este necunoscută doar analiștilor politici, a renăscut sub denumirea de Partid Național-Țărănesc-Creștin-Democrat. Transformarea sa onomastică marchează prin ultimele două vocabile („creștin” și „democrat”) tocmai carentele regimului politic comunisto-historic. Este vorba de vidul etic provocat de alungarea moralei creștine din școli și din viața publică, precum și de sufocarea minuțioasă a democrației. Defunctul partid comunist, practic inexistent după încheierea celui de-al doilea război mondial a debutat în viața politică a țării cu o crimă împotriva democrației: cu ajutorul trupelor, tancurilor și blindatelor sovietice, acel partid antiromânesc și antiomnienesc a falsificat alegerile. Așa cum ne-a spus și domnul Cornel Coposu, președintele P.N.Ț.C.D.-ului, cel mai afectat a fost P.N.Ț.-ul, care obținuse 71% din voturi. Prestigiul politic al unor Maniu și Mihalache n-a fost suficient pentru a contracara tăvălugul comunist. Din acel moment totul a fost posibil pentru „partidul de import”. Totul era permis. Iar liderii săi și armatele lor de securiți și-au făcut de cap în spațiul carpatodanubiano-pontic, pricinind poporului român mai multe daune materiale, morale și spirituale decât toate popoarele migratoare la un loc. În fond, migrațiunea ideologică și armată stalinistă nu a fost decât continuarea firească a vechii tradiții a năvălirilor mai mult sau mai puțin indo-europene. P.N.Ț.-ul a avut mult de suferit. Averile tuturor au fost confiscate, peste 300 000 de membri au fost încarcerati, tipografiile au trecut în proprietatea socialistă a poporului, iar supravegheții au fost supravegheați, inclusiv fugarii în Occident.

Simpătia pentru țărăniștii creștin-democrați ne-a crescut în momentul când am aflat căe piedici li se pun în privința apariției la televiziune și radio, în presă, în privința accesului la tipografiile etc. Partidul lor trebuie ajutat să-și recapete vechea avere, precum și prestigiul profanat de propaganda totalitaristă comunistă. În '47 partidul avea 2 125 000 membri. La data de 12 ianuarie 1990 el avea 33 400 înscriși numai în București. În provincie situația este promițătoare, sediile ale partidului existând în toate județele țării. Programul politic al P.N.Ț.C.D. este atrăgător și singura întrebare care s-a pare este în ce formă va ajunge acest partid, atât de popular la saie, dar și la orașe, să-și impună în mod concret ideile?

Partidul celor 71 de procente

■ securitatea continuă să nu ne lase în pace ■ aceleași persoane, numai că raportează în altă parte ■ discuții dure cu Frontul, cu domnul Iliescu ■ ideologiile nu se pot desființa prin decrete ■ pericolul legiferării sub presiunea străzii ■ amendamente la instinctul electoral ■

— Domnule Cornel Coposu, vă cer scuze, dar am auzit fără să vreau discuția cu cei doi tineri colaboratori.

— Care tineri?

— Care vă cereau îngăduința să vă protejeze. De ce erau atât de îngrijorați?

— Pentru că securitatea continuă să nu ne lase în pace. La ora actuală, este o problemă de interes vital, în revoluția pentru democrație și libertate, să dialogăm securitatea, care ne asediază în continuare. Culmea e că supravegherea noastră se face nu numai în aceleași condiții pe care le-am suportat în timpul dictaturii securiste a lui Ceaușescu, dar și de către aceleași persoane.

— Echipa de securitate specializată pe țărăniști?

— Pe țărăniști, liberali, social-democrați. Probabil că acum, în loc să dea informații conducătorilor lor de atunci, le dau conducătorilor Frontului Salvării Naționale. Telefonul meu este și în prezent supravegheat. Am protestat vehement, iar domnul Iliescu a promis că va lua măsuri radicale pentru încetarea acestei stări de lucruri.

— Cereți desființarea totală a securității?

— Nu. Securitate trebuie să existe în orice stat. Poliția secretă e indispensabilă pentru orice putere politică. Ceea ce este însă scandalos, e că aceiași oameni care s-au făcut vinovați de abuzuri, de persecuții, de crime și torturi sînt menținuți în slujbe. Doar cîteva din căpeteniile lor au fost arestate, cîliva au fost îndepărtați, în timp ce restul au rămas pe poziție.

— V-ați referit la protestul făcut la domnul Iliescu. Cu ce alte probleme v-ați mai adresat conducătorului provizoriu?

— Am avut niște discuții destul de dure cu membrii CFSN-ului, în care le-am cerut cîteva lucruri elementare: desființarea Departamentului cultelor, revizuirea numerilor în consiliile județene ale FSN, în care, după îndepărtarea șefilor comunisti, adjuncții lor, vicepreședinții, au preluat ei conducerea, cu altă mască, fiind însă tot comunisti care au persecutat poporul. În zonele respective ei rămîn ce au fost: odloși. Iar populația nu este atât de dispusă, precum FSN-ul, să uite, să reintre

în normal. În normalitatea dinainte nu se va mai putea reîntra în veci. Aceste greșeli au atras proteste, lupte violente, dorința de răzbunare. La Timișoara, de pildă, a trebuit să se pună o comisie militară, pentru că două rinduri de consilii nu au fost suportate, răbdate de opinia publică, de oamenii care-l cunoșteau. Este adevărat că în haosul de acum este greu să lei măsuri eficiente pentru eradicarea răcelilor instaurate de patru decenii de dictatură. Datorită lipsei de experiență politică și a lipsei de coeziune din cadrul Consiliului Frontului Salvării Naționale, ei fac mișcări pripite care pot compromite revoluția.

— Dați cîteva exemple.

— În numele partidului nostru, am protestat oficial împotriva referendumului privind reintroducerea pedepsei cu moartea și a punerii sub interdicție a partidului comunist. Nu așa trebuie procedat. Să vină numai partidul comunist alături de noi în campanie electorală! Opinia publică trebuie să-l desființeze, 0,5 sau 1% din voturi — asta este adevărata scotere din circuit, nu prin decrete. Ideologiile nu se pot desființa prin decrete.

— Cum apreciați comportamentul membrilor marcanți ai Consiliului Frontului Salvării Naționale pe data de 12 ianuarie?

— Pueril. Si cînd spun asta sînt eufemistic. I-am atras atenția domnului Iliescu că este foarte periculos să legitimizeze sub presterea străzii. Făcînd-o, pierde frînele din mîna. În acest sens, partidul nostru detestă orice încercare de destabilizare și ne-am oferit să colaborăm cu Frontul. De altfel, pe 12 ianuarie am interzis membrilor noștri de partid — erau cîteva sute aici la sediu — să participe la demonstrația din Piața Victoriei, care a fost absolut manevrată, nu știu exact de cine, cred că operează interese divergente între membrii Frontului.

— Cînd vă vîd cit de critic sînteți față de Consiliul Frontului Salvării Naționale și cînd știu că tot ceea ce mi-ați spus va apare în revistă nemodificat, am deplina convingere că lucrurile s-au schimbat ireversibil în România. Totuși, FSN-ul a făcut prea multe lucruri bune de-aia pentru ca istoria să nu-i rețină contribuția. Or,

ele constituie o platformă electorală capabilă să spuiere orice concurență.

— FSN-ul — s-a văzut chiar și la TV — nu este un organism solidar. În discuțiile pe care le-am avut cu ei, au afirmat că nu vor candida, că nu au platformă, nu au program politic. Cred că ei se pot prezenta în alegeri numai de manieră individuală, mizînd pe impresia excelentă produsă de legile aduse, măsuri pe măsura așteptărilor maselor populare. Consider însă că au șanse puține de succes, chiar bazuîndu-se pe argumentarea semidemagogică cu privire la îmbunătățiri, pe care erau obligați să le aducă. Nu se putea continua ca țara să vegheze sub imperiul legislației vechi, pe care dictatura s-a sprijinit. Inevitabil era să abroge o serie de prevederi (ilegale) care afectau interesele, siguranța, libertatea cetățenilor. Oricum, rețineți, noi le-am oferit celor din Front care nu s-au făcut vinovați de colaborarea novică cu dictatura, șansa de a candida pe listele noastre.

— Am văzut chiar că presa occidentală emite ipoteza ca FSN-ul să vă atragă într-un cartel electoral.

— Ipoteza e absurdă. Ne-au solicitat să ne dăm concursul, pentru a împiedica destabilizarea. Nu este exclus însă să mergem împreună în alegeri cu liberalii și social-democrații. Dar ceea ce ne îngrijorează nu sînt șansele noastre, ci posibilitatea asigurării libertății alegerilor. Noi am pătîm-o și în '48, așa că dorim abținerea totală a imixtiunii autorităților guvernamentale în manipularea alegerilor. Nu dorim amestecul securității.

— V-a consultat FSN-ul în legătură cu legea electorală?

— Nu, dar în urma presiunilor noastre, domnul Iliescu ne-a cerut să trimitem o comisie de juristi la Front, care să participe la elaborarea legii electorale. Nu vrem ca elementele ostile democratizării totale să elibereze vreo fereastră care ar putea determina falsificarea alegerilor. Membrii comisiei noastre, care sînt juristi emeriți, nu sînt foarte mulțumiți de felul cum au fost primiți de comisia oficială. Nu ne deranjează asta. Ne-ar deranja numai dacă observațiile noastre n-ar fi luate în seamă. Dacă ni se vor refuza amendamentele care au ca obiectiv exclusiv să asigure libertatea alegerilor, cei care le vor refuza se vor pune singuri într-o situație suspectă.

— Mărturisesc sincer că mă așteptam să văd la sediu acestui partid numai persoane în etate, respectabile, slăbite de anii petrecuți în pușcărie. Așa ca dumneavoastră. Totuși, ce este cu alții tineri aici?

— Imediată promovare a tinerilor în viața politică a țării și în posturile de conducere este un punct esențial în programul nostru. Tinerii trebuie să preia drapelul ideologiei țărăniște de la generația supraviețuitoare dictaturii ceaușiste. De fapt, numai tinerii sînt singura garanție a revoluției începute la 22 decembrie. Afecțiunea și încrederea cu care ne înconjoară provin și din faptul că avem cele mai generoase și progresiste programe de promovare a tineretului, programe de ocrotire socială.

— Campanie electorală începe să-și a-rate roadele. Eu zic să intrerupem aici acest interviu, pentru că dacă mai continuăm un sfert de oră, mă convingeți să devin țărănișt. Oricum, vă mulțumesc pentru încredere.

Alegătorii noștri

POETUL ION ALEXANDRU

„Ca ardelen, sprijin lumoa lui Maniu, a dreptății social-creștine românești. Este singurul partid care și-a fixat în program morala creștină. Ea este singura garanție că la putere nu vor mai ajunge veleitarii politicieni în sensul în care puterea naște monștrii. Să dăm drept în cetate să vorbească și creștinii. Nu trebuie să uităm că-n această parte a Europei sîntem cel mai vechi popor creștin. Reamintesc cuvintele lui Eliade: «Evanghelia blindului Nazarinean este cartea care a născut popoarele Europei».

Mă aflu aici ca să lupt pentru tineri. Imi fac un program zilnic pentru a-i ajuta să primească burse în Occident, mai ales pe tinerii țărăniști creștini, care se specializează în științele exacte, dar și în științele omului.”

UNDE S-A OPRIT?

revoluția tinerilor s-a săvârșit și pentru a face dreptate martirilor țărăniști și liberali ● cum să interpretăm atitudinea Consiliului Frontului Salvării Naționale? ● știință, nu propagandă ● un „Watergate” românesc? ● să avem și noi falșii noștri ●

Liberalism versus colectivism

O comparație superficială între șansele electorale ale țărăniștilor și liberalilor ar putea să ducă la concluzia pripită a avantajului indiscutabil al primilor. Argumente sînt suficiente, iar cel mai puternic este cel al caracterului de masă al Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat, bazat pe structura socială a țărănimii, clasa care, după dispariția partidului care-i reprezenta interesele, a fost o victimă ușoară a reformelor economice staliniste, dar și clasa de a cărei renaștere depinde în bună măsură nivelul de trai și viitorul națiunii române. Partidul Național Liberal nu are în acest moment o asemenea bază de masă, pentru că burghezia — purtătoare a ideologiei și a normelor economiei liberale — a fost cu totul lichidată din viața economică și socială. Și totuși, valorile liberalismului, ale individualismului, s-au dovedit a fi mai trainice decît cele ale colectivismului, ale comunismului. Spre deosebire de convorbirea cu conducătorul țărăniștilor în care accentul a căzut pe raporturile cu Consiliul Frontului Salvării Naționale, fapt ce atestă poziția cîștigată treptat de acest partid, discuția cu conducătorul liberalilor, domnul Radu Cîmpeanu — secretar general al P.N.L. — a gravitat în jurul capacității liberalismului de a avea impact asupra societății civile românești contemporane.

problema care va provoca cele mai mari divergențe este cea economică ■ situația catastrofală a aparatului industrial și privatizarea ■ șansa salariaților ■ falimentul economic al comunismului ■ securitatea și sentimentul de insecuritate ■

evite două mari dificultăți care au apărut peste tot în aceste țări așa-zis comuniste: somajul și inflația. Va trebui să facem un mare efort pentru a restructura întreprinderile mari, care vor fi obligate să absoarbă în ele potențialul acestor social aflați în pericol de a zădărnici. În nici un caz, privatizarea nu se va face înainte de a soluționa această problemă socială.

— Vreau să vă ridic o problemă, de care mi se pare că depinde chiar destinul politic al Partidului Național Liberal. Au trecut, totuși, 42 de ani de la dispariția sa din viața politică a țării. Pot fi puse sub semnul îndoielii două lucruri: însăși noțiunea de liberalism, care nu mai este modernă și nici nu cred că mai are forță mondială, precum și structura socială care produce liberalism, anume burghezia. Aveți certitudinea în ceea ce le privește?

— Concepția liberală a reapărut puternic în actualitate, și nu numai în teorie, în cercetare, în știința economică, ci și în politica efectivă, odată cu președintele Reagan în S.U.A. și cu Madame Thatcher în Anglia. În Franța e un guvern socialist. El face însă o politică liberală. Liberalismul e concepția dominantă în viața politică a lumii occidentale. În Germania federală este același proces. Prin urmare, nu se poate pune chestiunea modernismului liberalismului, pentru că față de toate celelalte concepții — începînd cu concepția marxistă și terminînd cu variantele socializmului — ea a putut rezolva problemele societății moderne. Toate concepțiile colectiviste, din toate timpurile, au ajuns la totalul faliment economic, peste tot în lume. În toate țările bintuite de stafia comunismului.

— Totuși, vom importa liberalismul?
— Categorie nu. Nu vom importa un liberalism american, englez sau francez în țara românească. Noi acceptăm principiile, credem în ele, dar realitățile noastre presupun adaptarea modelelor.

— Pînă atunci mai e, așa că să revenim la situația actuală. Măsurile luate de Front de o lună încoace au infirmat credința maselor în democrație și libertate. Ele riscă, însă, să fie formale dacă nu se vor lua măsuri de democratizare și în economie, unde continuă să predomină vechile conduceri comuniste, obediente, restrictive, oportuniste, ceea ce-i dărmă pe muncitori, în anumite locuri, să

nu vrea să muncească. Ce măsuri ar trebui luate?

— Dacă muncitorii vor acest lucru, el nu e decît în sensul revoluției. Frontul trebuie să ia de urgență măsuri pentru înlăturarea conducerilor compromise, dar și a securiștilor din întreprinderi. Aceste elemente nu fac altceva decît să împiedice democratizarea reală. Prinarea acestui proces de către Consiliul FSN va continua să atragă reacții de opoziție și de revoltă ale opiniei publice.

— Liberalismul a facilitat întotdeauna competența. Frontul Salvării Naționale a motivat menținerea comunistilor chiar și în Front, prin faptul că unul din ei ar fi competenți și că partidul lui Ceaușescu a reușit să se infiltreze peste tot. Totuși cred că există o masivă scurgere de competență către Occident în ultimele două decenii. Mai cred că partidele istorice au un rol esențial în atragerea în țară a tuturor specialiștilor români din exil. Aveți vreo inițiativă în acest sens?

— Nu. La ora actuală nu cred că se vor întoarce prea mulți, întrucît încă există un sentiment clar de insecuritate. Ea e provocată chiar de securitate. Am primit chiar telefoane și scrisori de amenințare cu moartea, Occidentul privește cu neîncredere Frontul Salvării. Ei ne sună și ne întrebă: „este adevărat că securiștii au fost eliberați în multe locuri?”. Revoluția la competență; există încă multe competențe în țară, care fie că nu au fost comuniste, fie că nu s-au compromis. Sînt oameni principiați care nu se îngheșau să iasă în față. Frontul ar trebui să-i încurajeze.

— O ultimă întrebare. În lista conducerii liberale au fost trecute numele unor doamne: Brătianu și Tătărescu. Ce ne puteți spune despre asta?

— Doamna Ioana Brătianu este fata lui Gheorghe Brătianu, celebrul istoric și universitar, care a murit la Sibiu. Ea a activat împreună cu mine în Clubul Liberal de la Paris. Doamna Sandra Tătărescu, fata lui Gheorghe Tătărescu, pe care o apreciez mult pentru atitudinea ei din trecut, va aduce numai bine în partid cu echilibrul ei intelectual și sufletesc. Înțelegem prin alăturarea celor două urmasse să nu mai facem nici o diferență între așa-zisele arși brătieniste și tătăresce din cadrul partidului nostru.

— Domnule Radu Cîmpeanu, care este, pe scurt, programul politic pe care Partidul Național Liberal îl propune alegătorilor?

— Programul nostru politic poate fi împărțit în mai multe părți: constituțională, economică, socială, administrativă, externă.

— Să începem cu partea constituțională, deci politică.

— De acord. Propunem alegătorilor noștri un sistem constituțional parlamentar, bicameral. Insistăm asupra necesității reparării puterilor în stat — un principiu prea cunoscut pentru a-i mai detalia — dar care nu trebuie înțeles în sensul că între puteri nu va trebui să existe o colaborare extrem de strînsă. Dar pînă atunci acordăm prioritate unei alte probleme, cea electorală. Considerăm, împreună cu țărăniștii și social-democrații, că fixarea alegerilor în aprilie este prematură și ne dezavantajează. De aceea, am propus cu toții Frontului Salvării Naționale să amîne alegerile pentru septembrie.

— Revenind la programul liberal, mi se pare esențială rezolvarea problemei economice.

— Este chiar zona care va provoca, probabil, divergențele mari cu alte partide, cu puterea centrală, dar mai ales, cu mentalitatea concetățenilor noștri. Noi plecăm de la ideea că proprietatea individuală e principiu fundamental de organizare economică. Corolarul ei economic este regimul de piață liberă. În ceea ce privește proprietatea agrară, considerăm că țărănimii trebuie să dobîndească proprietatea pămîntului pe care îl solicită. Subliniez termenul: îl solicită, pentru că e posibil ca unii dintre țărani să nu do-

rească să lucreze pămîntul. Dar dacă doresc s-o facă, atunci trebuie să devină proprietarii propriului lor pămînt, să facă ce vor cu produsele muncii lor. Pentru oamenii de la orașe, care vor dori să se stabilească în țară, vom propune un ajutor financiar pentru dobîndirea în condiții foarte avantajoase a pămîntului pe care vor să-l lucreze.

— Să trecem la industrie.
— Cînd vorbim de industrie, lucrurile se complică ceva mai mult, întrucît situația aparatului industrial de producție este catastrofală. Aici noi am adus în discuție și înțelegem să aplicăm principiul privatizării, adică al proprietății private asupra mijloacelor de producție.

— Cum se va face această trecere?

— Există trei posibilități clasice: dobîndirea proprietății unei unități industriale sau chiar a unei comerciale prin intervenția unei persoane care posedă un capital sau poate beneficia de un credit bancar ca să cumpere; posibilitatea ca un grup de persoane să facă același lucru și atunci întreprinderea se transformă într-o societate economică de acțiuni; în sfîrșit, posibilitatea ca proprietatea să fie preluată de către salariații întreprinderii. Cea de-a treia posibilitate va fi privilegiată de noi, în sensul că dacă există dorința explicită a salariaților să cumpere propria lor întreprindere — cu condiția s-o administreze cum trebuie — atunci sistemul bancar sau chiar statul ar putea să intervină și să acorde credite, fie pentru cumpărare, fie pe planul dobînzilor. Mai mult, dacă există concurență între cele trei posibilități, șansa principală să o aibă salariații.

— Precizarea mi se pare esențială, deoarece în țările socialiste deja există o invazie de capital străin. Este vital ca să existe mecanisme de formare a unui capital autohton. Care este poziția liberalilor în această privință?

— Partidul nostru este poate cel mai indicat să rezolve această problemă în bune condiții, nu numai prin tradiția lui, dar și prin legăturile pe care le are, prin creditul cîștigat.

— Cunoașteți desigur declarația primului-ministru, a altor membri ai Frontului, care se opun ideii ajutorării partidelor noastre politice cu fonduri din afară. Sîntem ca partidele istorice au fost decimate de comunisti, iar cei care au fost nevoiți să emigreze și-au luat averile cu ei sau au făcut averi acolo. Cum putem să-i oprim pe aceștia să-și ajute propriile partide, care reintră pe scena istoriei, de unde au fost samavolnic izgonite?

— Partidele noastre au mulți prieteni în străinătate și ar fi absurd să li se interzică să-și ajute propriul lor partid și vechii prieteni politici. De altfel, Frontul nu s-a oboșit să ne consulte.

— Revenind la problema privatizării, cum credeți că va fi posibilă în cadrul unor structuri economice atît de greoaie și ineficiente, dar mai ales în condițiile inerției mentalităților din lumea economică autohtonă?

— Se va face treptat și va trebui să

Tinerii liberali

— Dinu Patriciu, asistent universitar la Institutul de Arhitectură —

Are 39 de ani, a făcut parte din partidul comunist, dar numai pentru a îndeplini condiția formală de care depindea exercitarea anuntor profesional. Are vechi convingeri liberale. Un străbunic de-al lui a fost senator de Cluj, iar altul, din partea tatălui, a fost senator de Huși, ambii din partea Partidului Național Liberal. Se ocupă de „tinerii liberali”, care au aderat la partid într-un număr extrem de mare. Principala problemă care se pune în raporturile cu tinerii aderenți la partid este educarea lor într-un autentic spirit democratic, civic. Se va organiza și un centru de studii liberale, axat pe știință, nu pe propagandă. În ceea ce-i privește pe studenții, care sînt elementul politic cel mai dinamic din țara noastră, domnul Dinu Patriciu este de părere că „apolitismul” lor momentan și declarat izvorăște din raportarea la tot ceea ce era politică anterior. Treptat, studenții, după ce își clarifică problemele în facultate, vin tot mai mulți să se înscrie la liberali. Ei cred că inteligența și competența pot fi puse în valoare numai datorită valorilor de tip liberal: piața liberă și drepturile omului.

Pagini realizate de DAN PAVEL
Fotografii de AUREL GĂRBOVU

Dialog „22” cu scriitorii din Basarabia

„ROMÂNIA CULTURALĂ A FOST ȘI VA FI ÎNTOTDEAUNA MARE”

● cenzorii sînt în funcție ● de dincolo de Cercul Polar ● fără temelii juridice solide ● sîntem amenințați fizic ● trebuie să renunțe la colonii ● noi sîntem români ●

Cu cîteva zile în urmă după memorialul Eminescu, au venit la noi, la redacție, scriitorii din Basarabia. Numele lor ține loc de orice comentariu: d-na Leonida Lari, d-nii Nicolae Dabija, Grigore Vieru, M. Vodă, V. Vasilache, T. Oprisan. Interlocutor, dl. Stelian Tănase.

Primul subiect abordat: cenzura. Prima concluzie: și la ei e cum e la noi — cum era la noi. Și nici n-are cum să fie altcumva din moment ce aceleași cauze produc aceleași efecte. Dl. Dabija, redactor șef la „Literatura și Artă” spune: Cenzorii sînt în funcție și își primesc liniștiți lefurile. Ei citesc tot dar nu intervin direct decît dacă apar în text date despre secrete militare sau de stat, ceea ce pare foarte onorabil. Lucrează însă pe ascuns și asta e înfricoșător. Ne trezim la un moment dat cu un telefon de la secția de presă a C.C.-ului prin care ni se cere, mai mult sau mai puțin politicos, atenuarea sau eliminarea cutărui sau cutărui pasaj. Cenzura ca instituție nu-și asumă responsabilitatea intervenției de natură ideologică. Ea semnalează doar, pirăște, cum ar veni. Dl. Vasilache amintește de cenzorul interior care odată treziți și biciuit, bîntuie gînditorul și cu greu poate fi exorcizat. „Cînd scriu îl simt” spune el. Reflecția trimite direct la „Memoriile” Nadejdei Mandelstam.

Am fi vrut să știm cum luptă scriitorii cu cenzura lor dar discuția se aprinde odată cu menționarea problemei naționale. Delegații Moldoveni din Congresul Poporului de la Moscova — îl avem în față, d-na L. Lari, d-nii Dabija și Vieru — au ridicat problema acolo dar fără rezultate remarcabile. La fel și la Chișinău unde nu există nici un fel de înțelegere.

Se propune o paralelă cu demersul baltic dar nu este acceptată de oaspeții. D-na Leonida Lari spune: „La noi nu se poate pentru că alta e situația. Ei nu o tradiție de independență de douăzeci de ani. Au o conștiință națională și ce-i mai important, sînt majoritari în țara lor. Din '40 și pînă acum au dispărut peste un milion de-ai noștri...” Dl. Dabija spune: „...există o dislocare de populație încă și azi. La Hotin

(vai! Ștefan...) vin ruși de dincolo de Cercul Polar. De fiecare dată cînd ei (rușii) încep să construiască ceva pe teritoriul nostru — pentru că aproape toate întreprinderile moldovenești aparțin rușilor și sînt administrate prin intermediul Atotputernicului Plan de Stat direct de Moscova — deci cînd vor să construiască ceva, deși există o mare forță de muncă necalificată în republică, ei aduc hamali ruși pe care-i instalează în casele noi pe care le așteaptă moldovenii, unii de ani buni”. Dl. Vasilache este direct tranșant: „Sîntem o Namibie... Numai 12% din potențialul industrial ne aparține. Restul e al Moscovei. Toate întreprinderile mari se construiesc în baza unui raport prin care „noi” cerem personal muncitor prin intermediul „reprezentanților”. Cînd noi protestăm pentru că trebuie să ocupăm forța de muncă locală, Gorbaciov țipă: „Nu mă mai plietisiți! Vă arăt rapoartele voastre prin care-mi cereți forțe de muncă. Și în Lituania e la fel”. Deci, cum ar veni, este vina noastră că ne-am rusificat. Pasionați doamna Lari intervine și precizează: „Există un plan odios de rusificare a republicilor și în special a celei Moldovenești. Acum 50 de ani, Molotov a scris în nota ultimativă adresată guvernului român pentru cedarea Basarabiei că acolo trăiesc mai mulți ucrainieni decît moldoveni. Era o minciună. Ca să îndreptățască afirmația lor au înce-

put deportările și prigoana. Mulți care n-au fost deportați au plecat de nevoie sau de frica morții. Peste 100.000 de români au migrat — cum se spune la noi — în alte republici. Situația asta continuă și azi, deși și-au atins scopul inițial. Sîntem minoritari în propria noastră țară în timp ce ei vin peste noi tot timpul. Prin anii '70-'80 anual seseau aici 100-120 de mii de ruși. Cînd am cerut autorităților să-i oprească și să-i trimită înapoi, ne-au răspuns că nu se poate, că trebuie să înțelegem, să dăm dovadă de umanism. Dar ei ce dovadă de umanism, de înțelegere dau cînd ne alungă de pe pămîntul nostru? Și ne mai prezintă și statistici false...”

La aceste vorbe îmi notes pe un colț de carnet o constatare: parcă am mai înțeles argumentele acestea „umanitare” și apeleurile acestea la „înțelegerea” situației, în anume documente și într-o anume presă, Slavă Domnului că nu-mi mai aduc aminte unde...

Doamna Lari rela: „...Vă întrebați desigur ce facem noi acolo? Ce rezultate are lupta noastră? Nu ne priviți mai rău decît pe baltici, dar noi am fost costii mai tare. Momentul actual este propria luptei și mai ales schimbării. Istoricii și juriștii noștri au constatat că sîntem singura republică fără temelii juridice solide pentru aderența la Uniune. Ei s-au grăbit și au forțat alipirea fără a-o protejeze legal și apoi s-au gîndit că o vor păstra cît mai mult dacă cel care a fost de față atunci vor dispărea, așa ca să nu-și mai amintească nimănui...”

„Mai este o problemă...” intervine dl. Dabija. „Sîntem amenințați. Sîntem amenințați fizic. Mulți oameni au fost bătuți. Nu spun din auzite. Chiar soției mele i s-a întimplat asta și bine că a fost doar alt. Alții au fost uciși. Dl. Vieru de asemenea, a fost bătut...”

Nu-i ușoară viața românilor care-și ridică glasul dincolo de Prut. Oaspeții noștri vor ca aceasta să se știe. Vor să publicăm asta. Este în joc mai mult decît viața lor. Este în joc identitatea lor națională și viitorul lor. De aceea sînt foarte susceptibili și ne reproșează poziția d-lui Brucan, dar scriitorii moldoveni conferințe de presă a afirmat că nu există o problemă a Basarabiei. Dl. Stelian Tănase explică poziția justă din punct de vedere politic a d-lui Brucan, dar scriitorii moldoveni nu sînt mulțumiți. Pentru ei elementul pasional primează celui politic. Din nou, doamna Lari: „...Înseamnă că el (dl. Brucan) nu este un om politic dacă a zis asta. Rușii sînt nesiguri acum. Trebuie să se insiste. Este o șansă pentru Basarabia. Gorbaciov, ca să reușească, trebuie să renunțe la colonii...” așa le spune dînsa republicilor unionale, „...trebuie să renunțe la fostul imperiu țarist. Nu neg că programul bolșevicilor a fost bun

dar Stalin a stricat totul. Am fost întrebată dacă România a fost ultimul bastion al stalinismului. Nu! Ultimul bastion al stalinismului este U.R.S.S. Gorbaciov trebuie să aibă curaj și să facă o reformă economică radicală pentru că altfel se ajunge la dictatura militară”.

Dl. Stelian Tănase vrea să știe felul concret în care Grupul de dialog social poate ajuta scriitorii-cetățeni din cealaltă Moldovă. De asemenea în ce măsură au ei o strategie pentru viitor. Răspunde dl. Dabija: „Aș vrea să nu se facă abstracție în mediile voastre culturale de populația română din Basarabia. Există aici o puternică mișcare de idei. Noi sîntim o puternică identitate cu cultura română. Noi sîntem români în toată puterea cuvîntului, în, ai aceleiași maici care este Limba Noastră. Nu sîntem și nu putem fi marginalizați într-o provincie culturală printr-o urmă lăsată cîndva pe o hartă”. Dl. Stelian Tănase observă că această urmă se estompează din ce în ce. Dacă România de dinainte de 23 decembrie nu a avut șansa unei „Românilor de Vest”, precum R.D.G.-ul, Basarabia o are.

Felul cum au decurs evenimentele în România, în plan social, se aseamănă fenomenului bulgăreț de zăpadă. Într-un anumit moment nimănui și nimic nu i-a mai putut sta în cale. Fenomenul trebuie însă inițiat. Grupul de dialog social, revista 22 și viitoarele mass-media dependente de Grup, vor sta în permanență la îndemina scriitorilor români de dincolo de Prut, ba chiar le solicită o colaborare cît mai strînsă.

Întîlnirea la sfîrșit cu un rendez-vous pentru a doua zi, timp necesar sortării și decantării informației transmise de-o parte și de alta.

O ultimă constatare: dulcele grai moldovenesc suportă, poate, cel mai greu serviciile limbii de lemn. Limba artificială pe care am auzit-o vehiculată de mijloacele oficiale ale R.S.S. Moldovenească nu are nici în clin nici în mîneacă cu expresia clară și liberă a gîndului din care ne-au împărțășit azi cel cu inima română de peste rîu.

A consemnat
LAURENȚIU CONSTANTINESCU

